

2013 m. lietuvių kalbos ir literatūros įskaitos temos

KALBA

1. Kalbininkas Aleksas Girdenis teigė, kad „išnykusi tarmė yra didesnė tragedija žmonijai negu kokio vabaliuko ar gyvūno išnykimas, nes kartu su tarme miršta tam tikras unikalus žvilgsnis į pasaulį, kuris jokioj kitoj tarmėj nei kalboj nebepasikartos; miršta ir tobuliausias, amžiais gludintas žmogaus dvasios kūrinys“. Argumentuotai pritarkite šiai minčiai arba ją paneikite.
2. Italų kalbininkas Pietras Umbertas Dinis (Pietro Umberto Dini) teigia: mokėti svetimą kalbą reiškia ir pažinti kultūrą, suprasti net ir tai, kas nesakoma žodžiais. Kaip suprantate šią mintį? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
3. Anot Jolantos Zabarskaitės, žiniasklaidoje labai paplitę leksikos, metaforų, palyginimų štampai. Tai rodo ne tik paties rašančiojo ribotumą ir nepagarbą skaitytojui, taip skurdinama kalba. Argumentuotai pritarkite šiai minčiai arba ją paneikite.
4. Kurį šiandienos visuomenės veikėją laikytumėte geriausiu oratoriumi? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
5. Britų kalbininkas Deividas Kristalas (David Crystal) telefono žinučių rašymo žargonizuotu stiliumi nevadina katastrofa, nes taip vaikai įgunda ieškoti savo mintims užrašyti kuo tinkamesnės formos, tad tai prisideda prie didesnio raštingumo ir skatina kūrybingumą. Argumentuotai pritarkite šiai minčiai arba ją paneikite.
6. Poetas Sigitas Geda teigė, kad poezija yra savotiškas bėgimas iš kalbos, nes „normalia kalba“ nedaug žmogus gali pasakyti. Joje nėra jokios ekspresijos, poveikio, nuostatos. Galop – jausmų. Normalia kalba nerašė nė vienas geras poetas. Argumentuotai pritarkite šiai minčiai arba ją paneikite, remdamiesi pasirinktų autorių kūryba.
7. Sakoma, kad retorikos mokomasi tik demokratinėse šalyse. Argumentuotai pritarkite šiai minčiai arba ją paneikite.
8. Kokias asmens, šeimos, visuomenės vertybes galime atpažinti iš vaikams duodamų vardų? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
9. Pasaulio universitetuose yra lituanistinių centrų. Pristatykite keletą jų. Kokia jų funkcija, reikšmė puoselėjant lietuvių kalbą?
10. Kalba gali būti ir manipuliavimo priemonė. Kaip ir iš ko atpažinti, kada kalbėtojas manipuliuoja, kaip manipuliavimo išvengti? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
11. Kaip tautinis pasakojimas skleidžiasi šiuolaikiniuose lietuvių kalbos tyrinėjimuose? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
12. Kalbininko Antano Smetonos manymu, didžiausios vidinės grėsmės lietuvių kalbai yra šie kraštutinumai: kalbos kitimo stabdymas ir standartinės kalbos griovimas. Argumentuotai pritarkite šiai minčiai arba ją paneikite.
13. Kodėl archajiška, panaši į sanskritą lietuvių kalba gali tapti vienu svarbiausių Lietuvos įvaizdžio ženklų? Savo įžvalgas pagrįskite pavyzdžiais.
14. Kaip kalbos norminimo tendencijos priklauso nuo istorinio laikotarpio? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
15. Kodėl galima teigti, kad kalba yra laiko saugykla? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.

LITERATŪRA (KULTŪRA)

1. Anot literatūrologo, rašytojo Regimanto Tamošaičio, „atsiremami į klasiką mes daromės tiesūs, teisingi, mūsų mintis atranda tikrąsias vertybes ir per jas randame kelią į kitą žmogų“. Argumentuotai pritarkite šiai minčiai arba ją paneikite.
2. Sakoma, kad Patarlių knygą (Senajame Testamente) buvo gerai įsiskaitęs „tėvas mūsų“ – Donelaitis. Argumentuotai pagrįskite šią mintį.
3. Literatūros tekstas, kaip „tam tikras autoriaus kreipimosi į pasaulį būdas“, gali įsirašyti į bendrą kultūrinį kontekstą arba formuoti jam atsvarą. Pristatykite iš bendro kultūrinio konteksto išsiskiriančių šiuolaikinės lietuvių literatūros kūrinių.
4. Anot literatūros tyrinėtojo Vytauto Kubiliaus, lietuviškas autobiografijos žanras išskysta į iliustratyvius buitines aprašymus, gimtųjų vietų peizažus, gražbylingus pasigėrėjimus savimi, stokoja viską perfiltruojančios intelektualinio suvokimo jėgos, tebėra psichologiškai drovus. Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
5. Pasakojimas apie keliavimą – tai visų pirma pasakojimas apie jausmus, „vidinę“ tikrovę. Kaip vaizduojama „vidinė“ tikrovė skirtingų epochų kelionių literatūroje?
6. Kurį Lietuvos literatūros autorių pristatytumėte Nobelio literatūros premijai ir kodėl? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
7. Senoji literatūra suteikia galimybę praeityje rasti ir plėtoti vertybes, kurios būtų svarbios dabartyje. Pagrįskite šią mintį arba ją paneikite.
8. Laima Arnatkevičiūtė teigia, kad „eseistika savo prigimtimi atviresnė aktualybėms ir laisvesnė nuo formos varžtų“. Argumentuotai pagrįskite šią mintį arba ją paneikite.
9. Anot rašytojo Milano Kunderos, romanas yra vienintelė galimybė parodyti, aprašyti, analizuoti žmogiškąją egzistenciją visais aspektais. Argumentuotai pagrįskite šią mintį arba ją paneikite.
10. Anot rašytojo Josifo Brodskio, tremtis (emigracija) sulėtina stilistinę rašytojo evoliuciją, padaro ją konservatyvesnę. Argumentuotai pagrįskite šią mintį arba ją paneikite, remdamiesi lietuvių išeivijos literatūra.
11. Režisierius Oskaras Koršunovas interpretuodamas poeto, tautos tribūno Justino Marcinkevičiaus dramą ne tik atrado ją kaip dramaturgą, bet ir aptiko paralelių su Šekspyro kūryba, jautė „tą patį kūrėjo mastelį“. Kurios Just. Marcinkevičiaus dramos galėtų patvirtinti šią režisieriaus mintį? Savo įžvalgas argumentuokite.
12. Literatūrologė Jūratė Sprindytė sako, kad populiarioji literatūra „nekelia jokių klausimų, bet žino visus atsakymus“. Argumentuotai pagrįskite šią mintį arba ją paneikite.
13. Kurie Lietuvos literatūros kūriniai ir kodėl gali tapti operų, miuziklų libretais? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
14. Kaip ir kodėl šiandienos literatūroje ir kultūroje gaivinamas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės palikimas? Savo įžvalgas argumentuokite pavyzdžiais.
15. Maironis sąmoningai formavo Vilniaus – senosios ir amžinosios Lietuvos sostinės – refleksiją. Kaip Vilnius vaizduojamas Maironio ir šiandienos Lietuvos poezijoje?